

Europos Sąjunga

NUO KARO PRIE TAIKOS EUROPOS ISTORIJA

NOBELIO TAIKOS PREMIJOS ĮTEIKIMAS® EUROPOS SĄJUNGAI

Europos Tarybos Pirmininko, Hermano Van Rompuy
& ir Europos Komisijos Pirmininko José Manuelio Durão Barroso

OSLO, 10 GRUODIS 2012

Europos Vadovų Tarybos Pirmininko Hermano Van Rompuy kalba

Jūsų didenybės, Jūsų prakilnybės, valstybių ir vyriausybių vadovai, Norvegijos Nobelio komiteto nariai, ekscelencijos, ponios ir ponai,

Mums abiem didžiulė garbė šiandien stovėti čia ir su dideliu dėkingumu priimti šią premiją Europos Sąjungos vardu.

Tokiais neramiais laikais ši diena visos Europos ir pasaulio žmonėms primena pagrindinį Europos Sąjungos tikslą – stiprinti Europos tautų brolybę dabar ir ateityje.

Tai mūsų darbas šiandien.

To siekė kartos, gyvenusios iki mūsų.

To paties sieks ir kartos po mūsų.

Šiandien čia, Osle, norėčiau pagerbti visus europiečius, svajojusius apie taikiai gyvenantį žemyną, ir tuos, kurie kasdieniu darbu siekia paversti šią svajoną tikrove.

Šis apdovanojimas skirtas jiems.

Karas yra toks pat senas, kaip Europa. Mūsų žemyno veidas išvogtas iečių ir kalavijų, patrankų sviedinių ir šautuvų kulku, apkasų ir tankų vėžių randais.

Jos tragedijai apibūdinti geriausiai tinka prieš 25 amžius pasakyti Herodoto žodžiai: „Taikos metu sūnūs laidoja savo tėvus. Karo metu tėvai laidoja sūnus.“

Tačiau ... dviem baisiems karams nusiaubus mūsų žemyną ir visą pasaulį... galų gale Europoje įsivyravo taika.

Tomis niūriomis dienomis miestai buvo pilni griuvėsių, o žmonių širdyse ruseno sielvartas ir pagieža. Kaip tada atrodė sunku, tariant Vinstono Čerčilio žodžiais, „susigrąžinti paprastus džiaugsmus ir viltis, dėl kurių verta gyventi“.

Esu Belgijos pokario metų vaikas ir visa tai žinau ne iš nuogirdų.

Mano senelė pasakojo apie Didįjį karą.

1940 m. mano tėvui, kuriam tada buvo septyniolika, teko sau išsikasti kapą. Jei jam nebūtų pavykę pasprukti, šiandien aš čia nestovėčiau.

Tad kokie drąsūs turėjo būti Europos kūrėjai sakydami: taip, mes visi drauge galime išsiveržti iš begalinio smurto rato, galime nutraukti keršto grandinę, galime sukurti šviesesnę ateitį. Kokia vaizduotės galia.

4

Žinoma, taika galėjo ateiti į Europą ir be Sąjungos. Gali būti. To jau nebesužinosime. Tačiau ji jokių būdu negalėjo būti tokia, kaip dabar. Ilgalaikė, tvari taika, ne šaltos paliaubos.

Mano manymu, ji ypatinga tuo, kad paskatino susitaikymą.

Politikoje, kaip ir gyvenime, susitaikyti visada sunkiausia. Tam nepakanka tik atleisti ir užmiršti ar tiesiog atversti naują puslapį.

Įsivaizduokime, ką teko patirti Prancūzijai ir Vokietijai... ir po viso to žengti šį žingsnį... Pasirašyti draugystės sutartį... Kas kartą, išgirdęs žodžius *Freundschaft*, *Amitié*, susijaudinu. Tai paprastų žmonių, ne tautų sutarčių žodžiai. Bet valia neleisti istorijai pasikartoti, padaryti ką nors iš esmės naujo buvo tokia stipri, kad teko surasti naujų žodžių.

Europa žmonėms buvo tarsi pažadas, Europa reiškė viltį.

1951 m. į Paryžių pasirašyti Anglijos ir plieno sutarties atvykęs Konradas Adenaueris vieną vakarą viešbutyje rado jam paliktą dovaną. Tai buvo karo medalis, Karo kryžius (*Croix de Guerre*), kitados priklausęs prancūzų kareiviui. Jo dukterė, jauna studentė, dovanojo medalį kancleriui drauge su laiškeliu, kuriame išreiškė susitaikymą ir viltį.

“ Europa žmonėms buvo tarsi pažadas, Europa reiškė viltį. ”

Aš regiu dar daug kitų jaudinančių vaizdų.

Šešių valstybių vadovai, susirinkę Romoje, *città eterna*, atverti vartų į naują ateitį...

Vilį Brandtą, parklumpantį Varšuvoje.

Gdansko laivų statyklų darbininkus prie savo įmonių vartų.

Miteraną ir Kolj, žengiančius petys petin.

Du milijonus žmonių, 1989 m. gyva grandine sujungusius Taliną, Rygą ir Vilnių.

Šios akimirkos gydė Europos žaizdas.

Tačiau taikai sutvirtinti simbolinių gestų nepakanka.

Tada ir praverčia Europos Sąjungos „slaptasis ginklas“ – neprilygstamas menas taip glaudžiai susieti visų dalyvių interesus, kad karas tampa fiziškai neįmanomas. Tai nepalaužiamos derybos, apimančios vis daugiau temų, įtraukiančios vis daugiau šalių. Auksinė Žano Monė (Jean Monnet) taisyklė: “Mieux vaut se disputer autour d’une table que sur un champ de bataille.” (“Geriau kovoti prie stalo negu mūšio lauke”.)

Jei man reikėtų ją paaiškinti Alfredui Nobelui, pasakyčiau taip: tai ne šiaip taikos kongresas, tai nuolatinis taikos kongresas!

Reikia pripažinti, kai kurie jo aspektai gali būti sunkiai suprantami ir trikdo ne tik pašalinius stebėtojus.

Jūros neturinčių šalių ministrai, karštai diskutuojantys apie žvejybos kvotas.

Europos Parlamento nariai skandinavai, svarstantys alyvų aliejaus kainas.

Sąjunga išstobulino kompromiso meną. Dramatiškų pergalių ir pralaimėjimų nebūna, tačiau pasibaigus deryboms visos šalys būna ką nors laimėjusios. Nuobodi politika – nedidelis mokestis už tai.

ponios ir ponai,

Mums pavyko.

“ Taika šiuo metu yra savaime suprantama.
Karas tapo neįsivaizduojamas.
Europa privalo tesėti savo taikos pažadą. ”

Taika šiuo metu yra savaime suprantama.

Karas tapo neįsivaizduojamas.

Tačiau „neįsivaizduojamas“ dar nereiškia „neįmanomas“.

Todėl šiandien ir susirinkome čia.

Europa privalo tesėti savo taikos pažadą.

Tikiu, kad tai ir toliau yra svarbiausias mūsų Sąjungos tikslas.

Tačiau savo piliečiams įkvėpti vien šio tikslo nebeužtenka. Šiaip jau gerai, kad karo atsiminimai blėsta.

Nors ir ne visur.

Sovietų valdymas Rytų Europoje baigėsi vos prieš du dešimtmečius.

Netrukus siaubingos žudynės prasidėjo Balkanuose. Vaikams, gimusiems tada, kai vyko Srebrenicos žudynės, kitais metais sueis vos aštuoniolika.

Bet jie jau turi brolių ir sesučių, gimusių po šio karo. tai pirmą tikrą pokario kartą Europoje. Taip turi būti ir toliau.

Prezidentai, ministrai pirmininkai, ekselencijos,

Ten, kur anksčiau vyko karas, dabar vyrauja taika. Bet mūsų laukia nauja istorinė užduotis: išlaikyti taiką ten, kur ji vyrauja. Juk istorija – tai ne romanas, ne knyga, kurią galime užversti, pasiekę laimingą pabaigą. Mes visiškai atsakingi už tai, kas bus toliau.

Aiščiausiai tai matyti šiandien, kai išgyvename tokią ekonomikos krizę, kokios nebuvo ištisas dvi kartas; ji sukėlė daug sunkumų žmonėms ir tapo Sąjungos politinio vientisumo išbandymu.

Tėvai vos suduria galą su galu, darbininkai atleidžiami iš darbo, studentai baiminasi, kad nepajėgs susirasti pirmojo darbo, kad ir kaip stengtųsi. Kai jie susimąsto apie Europą, taika tikrai nėra pirmoji jų mintis...

Kai atrodo, kad kilo pavojus klestėjimui ir užimtumui, pačiam mūsų visuomenės pagrindui, visai natūralu matyti, kaip kietėja širdys, siaurėja interesai, net kaip sugrįžta seniai pamiršti tarpusavio kaltinimai ir stereotipai. Kai kas gali pradėti abejoti ne tik bendrais sprendimais, bet ir pačiu bendro sprendimo faktu.

Privalome neprarasti proporcijų jausmo – net ir tokia įtampa neturi nublokšti mūsų į praeities tamsą; – vis dėlto šiandien Europą ištikęs išbandymas yra realus.

“ Ich bin ein Europäer.
Je suis fier d’être européen.
Aš didžiuojuosi, kad esu europietis. ”

Leiskite pacituoti Abraomo Linkolno žodžius, pasakytus per kitą žemyną ištikusį išbandymą: šiuo metu tikrinama „ar toji Sąjunga arba bet kuri taip sukurta ir tam skirta sąjunga gali būti ilgalaikė“.

Mes atsakysime savo darbais, tvirtai tikėdami sėkme. Mes labai daug dirbame, kad įveiktume sunkumus, atkurtume augimą ir darbo vietas.

Aišku, išlieka paprasta būtinybė. Bet mus skatina ne tik ji, bet ir siekis likti savo likimo šeimininkais, bendrystės jausmas ir tam tikra prasme... iš amžių gilumos ataidinti... pačios Europos idėja.

Tai, kad šiandien čia susirinko tiek daug Europos šalių vadovų, patvirtina mūsų bendrą įsitikinimą: mes visi drauge tai įveiksime ir tapsime stipresni. Mums pakaks stiprybės ginti savo interesus ir propaguoti savo vertybes visame pasaulyje.

Mes visi stengiamės padaryti Europą geresnę gyventi ir šių dienų, ir ateities vaikams. Kad vėliau kiti galėtų pažvelgti ir vertinti tą kartą, mūsų kartą, kuri tesėjo Europos pažadą.

Šiandienos jaunuoliai jau dabar gyvena naujame pasaulyje. Europa jiems – kasdienė tikrovė. Ne suvaržymai, atsirandantys susėdus į bendrą laivą. O nesuskaičiuojamos galimybės laisvai keliauti, dalytis ir keistis. Dalytis savo žemynu, išgyvenimais, ateitimi, patiems kurti šį žemyną.

ekscelencijos, ponios ir ponai,

Mūsų žemynas, pakilęs iš pelenų po 1945 m. ir susivienijęs 1989 m., turi didžiulę galią atsinaujinti. Ateities kartoms teks toliau tęsti mūsų bendrą kelionę. Tikiuosi, kad jie didžiuosis šia pareiga. Ir kad galės pasakyti tai, ką mes šiandien čia tariame: Ich bin ein Europäer. Je suis fier d’être européen. Aš didžiuojuosi, kad esu europietis.

Europos Komisijos Pirmininko José Manuelio Durão Barroso kalba

Jūsų didenybės, ekselencijos, ponios ir ponai,

“Taika – ne tik karo nebuvimas, bet ir dorybė”, rašė Spinoza. “Pax enim non belli privato, sed virtus est”. Be to, tai „dvasinė būseną, polinkis į geranoriškumą, pasitikėjimą ir teisingumą“.

Iš tiesų, tikra taika galima tik tada, kai žmonės gali pasitikėti. Kai jie taikiai sugyvena su savo politine sistema. Yra tikri, kad gerbiamos jų pagrindinės teisės.

Europos Sąjungai svarbi ne tik taika tarp tautų. Kaip politinis projektas, ji įkūnija tą ypatingą dvasios būseną, apie kurią rašė Spinoza. Ji, kaip vertybių bendrystė, pati įkūnija laisvės ir taikos viziją.

Puikiai atsimenu, kaip 1974 m. atsidūriau tarp daugybės žmonių, mano gimtojoje Lisabonoje, Portugalijoje, pasipylusių į gatves švęsti demokratinės revoliucijos ir laisvės. Tokį patį džiaugsmą patyrė ta pati karta ir Ispanijoje, ir Graikijoje. Ji juto ir Vidurio ir Rytų Europa, ir Baltijos šalys, atgavusios savo nepriklausomybę. Kelios europiečių kartos daugelį sykių parodė, kad Europos pasirinkimas – tai ir taikos pasirinkimas.

Niekada nepamiršiu, kaip Rostropovičius grojo Bachą prie sugriuvusios Berlyno sienos. Šis vaizdas primena visam pasauliui, kad senąsias perskyras nugriovė laisvės ir demokratijos siekis, sudaręs sąlygas žemynui vėl susivienyti. Įstojimas į Europos Sąjungą buvo būtina sąlyga konsoliduoti demokratiją mūsų šalyse.

8

Todėl, kad čia svarbiausias yra individas, pagarba žmogaus orumui. Todėl, kad ji suteikia galimybių reikštis skirtumams ir drauge kuria vienovę. Tad susivienijusi Europa vėl galėjo kvėpuoti abiem plaučiais, kaip sakė Karolis Vojtyla. Taip Europos Sąjunga tapo mūsų bendrais namais. „Mūsų tėvynių tėvyne“, kaip ją pavadino Vaclavas Havelas.

“ Europos Sąjungai svarbi ne tik taika tarp tautų. Kaip politinis projektas, ji įkūnija tą ypatingą dvasios būseną, apie kurią rašė Spinoza. Ji, kaip vertybių bendrystė, pati įkūnija laisvės ir taikos viziją. ”

Mūsų Sąjunga – tai daugiau negu valstybių susivienijimas. Tai nauja teisinė tvarka, pagrįsta ne jėgų pusiausvyra tarp valstybių, bet laisvu valstybių susitarimu dalytis suverenitetu.

Nuo anglies ir plieno išteklių sujungimo iki vidinių sienų panaikinimo, nuo šešių valstybių iki dvidešimt aštuonių, skaičiuojant ir greitai prie šeimos prisijungiančią Kroatiją – nepaprastas Europos kelias mus veda „vis glaudesnės Sąjungos“ link. Šiandien kiekvienas iš mūsų rankose laikome aiškiausiai regimą mūsų vienybės ženklą. Tai euras – mūsų Europos Sąjungos valiuta. Mes jį išlaikysime.

Jūsų ekselencijos, ponios ir ponai,

Vien tik gera žmogaus valia negali užtikrinti taikos. Ji privalo remtis įstatymų sistema, bendrais interesais ir stipriu bendro likimo pojūčiu.

Mūsų talentingieji įkūrėjai labai tiksliai suprato, kad, norint XX amžiuje užtikrinti taiką, nacijoms reikia mintimis išsiveržti už nacionalinės valstybės ribų. Valteris Halšteinas, pirmasis Europos Komisijos Pirmininkas, sakė: “Das System der Nationalstaaten hat den wichtigsten Test des 20. Jahrhunderts nicht bestanden” (“Suverenių nacionalinių valstybių sistema neišlaikė svarbiausio XX a. išbandymo”). Pasak jo, “dviejuose karuose ji pasirodė nesugebanti išsaugoti taikos”.

Europos projektas unikalus tuo, kad jame dera ir demokratinių valstybių, ir viršvalstybinių institucijų – Europos Komisijos ir Europos Teisingumo Teismo – teisėtumas. Viršvalstybinės institucijos, saugančios bendruosius Europos interesus, gina bendrą gėrį ir įkūnija likimo bendrystę.

Greta Europos Tarybos, kuri atstovauja vyriausybėms, laikui bėgant sukūrėme unikalią viršvalstybinę demokratiją, simbolizuojamą tiesiogiai renkamo Europos Parlamento.

Mūsų Europos vienybės siekimas nėra tobulas meno kūrinys; tai nebaigtas darbas, kuriam reikia nuolatinio dėmesio. Jis pats savaime yra ne tikslas, o priemonė siekti aukštesnių tikslų. Daugeliu požiūrių jis liudija siekį kosmopolitiškos tvarkos, kurioje vieno žmogaus sėkmė nebūtinai turi reikšti kito nesėkmę; kurioje bendrųjų normų laikymasis tarnauja visuotinėms vertybėms.

Būtent todėl Europos Sąjunga, nors ir netobula, gali tapti ir iš tiesų tampa galingu įkvėpimo šaltiniu daugeliui pasaulio šalių. Problemos, su kuriomis susiduria skirtingi regionai, gali būti įvairaus masto, tačiau jų prigimtis ta pati.

Mes visi gyvename vienoje planetoje. Skurdas, organizuotas nusikalstamumas, terorizmas, klimato kaita – tai problemos, kurios nepaiso valstybių sienų. Mus vienija bendri siekiai ir bendros vertybės – jos pamažu įleidžia šaknis daugelyje pasaulio šalių. Mus vienija „l'irréductible humain“, nesumenkinamas žmogaus, unikalumas. Mes esame ne tik tautos, ne tik žemyno, mes visi esame žmonijos dalis.

“ Mūsų Europos vienybės siekimas nėra tobulas meno kūrinys; tai nebaigtas darbas, kuriam reikia nuolatinio dėmesio. Jis pats savaime yra ne tikslas, o priemonė siekti aukštesnių tikslų. ”

Žanas Monė savo « Atsiminimus » baigia tokiais žodžiais : „Les nations souveraines du passé ne sont plus le cadre où peuvent se résoudre les problèmes du présent. Et la communauté elle-même n’est qu’une étape vers les formes d’organisation du monde de demain.“ („Suverènios praeities nacijos nebeįstengia išspręsti dabarties problemų. Ir pati [Europos] Bendrija yra tik ateities organizuoto pasaulio kelio etapas.“)

Ši federalizmo ir kosmopolitiškumo vizija yra bene svarbiausias indėlis, kurį Europos Sąjunga gali duoti besikuriančiam pasaulio tvarkai.

Jūsų ekselencijos, ponios ir ponai,

Konkretų Europos Sąjungos santykį su pasauliu ryškiai paženklino mūsų žemyno patirtas nacionalistinis ekstremizmas, karai ir absoliutus blogis, šoa. Šį santykį įkvepia mūsų troškimas išvengti šių klaidų pasikartojimo.

Tai mūsų daugiašalio požiūrio į globalizaciją pamatas, pagrįstas neatsiejama visuotinio solidarumo ir visuotinės atsakomybės principais;

10 tai teikia įkvėpimo mūsų santykiams su kaimyninėmis šalimis ir tarptautiniais partneriais, nuo Artimųjų Rytų iki Azijos, nuo Afrikos iki abiejų Amerikų.

Tai apibrėžia mūsų poziciją prieš mirties bausmę ir mūsų paramą tarptautiniam teisingumui, kurį įkūnija Tarptautinis Teisingumo Teismas ir Tarptautinis baudžiamasis teismas.

Tai skatina mūsų vadovus kovoti su klimato kaita, dėl maisto ir energetikos saugumo.

Tuo grindžiama mūsų nusiginklavimo ir branduolinės ginkluotės nedauginimo politika.

Kaip žemynas, prisikėlęs iš pelenų ir tapęs viena iš stipriausių pasaulio ekonomikų su pažangiausia socialine sistema, didžiausias pasaulyje paramos teikėjas, mes juntuome ypatingą pareigą padėti milijonams vargstančiųjų.

XXI a. tiesiog negalima ramiai stebėti, kaip tėvai negali padėti savo kūdikiui, mirštančiam, nes negavo pamatinės medicinos pagalbos, kaip motinos turi visą dieną eiti pėsčiomis, kad gautų maisto ar švaraus vandens, kaip iš berniukų ir mergaičių atimama vaikystė, privertus juos per anksti suaugti.

Kaip bendrija valstybių, kurios įveikė karą ir kovojo su totalitarizmu, mes visada remsime tuos, kurie siekia taikos ir žmogaus orumo.

Šiandien leiskite man čia pasakyti: dabartinė padėtis Sirijoje meta šešėlį viso pasaulio sąžinei, ir tarptautinės bendruomenės moralinė pareiga spręsti šią problemą.

“Kaip bendrija valstybių, kurios įveikė karą ir kovojo su totalitarizmu, mes visada remsime tuos, kurie siekia taikos ir žmogaus orumo.”

Šiandien, minėdami tarptautinę žmogaus teisių dieną, mes daugiau nei kurią kitą dieną galvojame apie viso pasaulio žmogaus teisių gynėjus, rizikuojančius savo gyvybe ir ginančius mums svarbias vertybes. Nėra tokių kalėjimų sienų, kurios galėtų užgožti jų balsus. Mes juos šiandien girdime čia, šioje salėje.

Ir prisimename, kaip pernai ant šios pakylės buvo pagerbtos trys moterys už savo nesmurtinę kovą dėl moterų saugumo ir moterų teisių. Kaip Sąjunga, sukurta remiantis pamatine vertybe – lygiomis vyrų ir moterų teisėmis, 1957 m. įtvirtintomis Romos sutartimi, – mes aktyviai giname moterų teises visame pasaulyje ir remiame moterų išsilaisvinimą bei didesnių galių joms suteikimą. Mes giname pagrindines teises tų, kurie yra pažeidžiamiausi ir kurių rankose yra ateitis – tai šio pasaulio vaikai.

Kaip sėkmingas taikus susitaikymo, pagrįsto ekonomine integracija, pavyzdys, mes prisidedame kuriant naujas bendradarbiavimo formas, pagrįstas dalijimusi idėjomis, inovacijomis ir mokslo tyrimais. Mokslas ir kultūra sudaro pačią Europos atvirumo šerdį: jie turtina mus kaip asmenis ir sukuria ryšius, nevaržomus sienų.

Jūsų didenybės, Jūsų prakilnybės, valstybių ir vyriausybių vadovai, Norvegijos Nobelio komiteto nariai, ekscelencijos, ponios ir ponai,

Dėkojant už apdovanojimą, Nobelio taikos premiją, tinkamiausia vieta pasidalyti šia vizija yra Norvegija, šalis, tiek daug prisidėjusi prie pasaulio taikos.

Didžiausias Alberto Nobelio rūpestis buvo „Europos sutaikymas“. Viename iš pirmųjų savo testamento variantų jis net prilygino jį tarptautinei taikai.

Tai primena pirmuosius Šumano deklaracijos, Europos Sąjungos steigiamojo dokumento, žodžius. „La paix mondiale“. „Taikos pasaulyje, – rašoma jame, – nepavyks apginti be kūrybos pastangų, proporcingų jai gresiantiems pavojams“.

Šiandien aš noriu pasakyti štai ką: galite pasikliauti mūsų pastangomis kovoti už tvarią, ilgalaikę taiką, laisvę ir teisingumą Europoje ir pasaulyje.

Per pastaruosius šešiasdešimt metų Europos projektas parodė, kad tautos ir valstybės gali susivienyti, peržengdamos savo sienas. Kad galima įveikti skirtumus tarp „jų“ ir „mūsų“.

Šiandien mes išreiškiame viltį ir primename savo įsipareigojimą, kad Europos Sąjunga drauge su visais geros valios vyrais ir moterimis padės susivienyti visam pasauliui.

Ačiū.

© Europos Komisijos

Nobelio taikos premijos paskatinta ES iniciatyva „Taikos vaikai“

2012 m. ES gavo Nobelio taikos premiją už taikos, susitaikymo, demokratijos ir žmogaus teisių skatinimą Europoje.

ES nusprendė Nobelio taikos premijos sumą skirti vaikams, neturintiems galimybės augti taikoje, ir prie premijos sumos (930 000 eurų) pridėti dar antra tiek, kad susidarytų 2 mln. eurų. Šiomis lėšomis finansuojamais keturiais pernai atrinktais projektais, pagal kuriuos organizuojamas nuo konfliktų nukentėjusių vaikų švietimas, jau pasinaudojo daugiau nei 28 000 vaikų.

Šią iniciatyvą, kaip ilgalaikį Nobelio taikos premijos politinį palikimą ir kaip švietimo konfliktų zonose priemonę, ES tęs ateityje. 2013 m. ES dar kartą padvigubino išteklius ir vykdomiems bei naujiems projektams skyrė dar 4 mln. eurų.

© Europos Komisijos

© Europos Komisijos

© Europos Komisijos

Nobelio taikos premijos paskatinta ES iniciatyva „Taikos vaikai“

ES iniciatyvos „Taikos vaikai“ interneto svetainė

#EUglobalplayer
#EUNobel